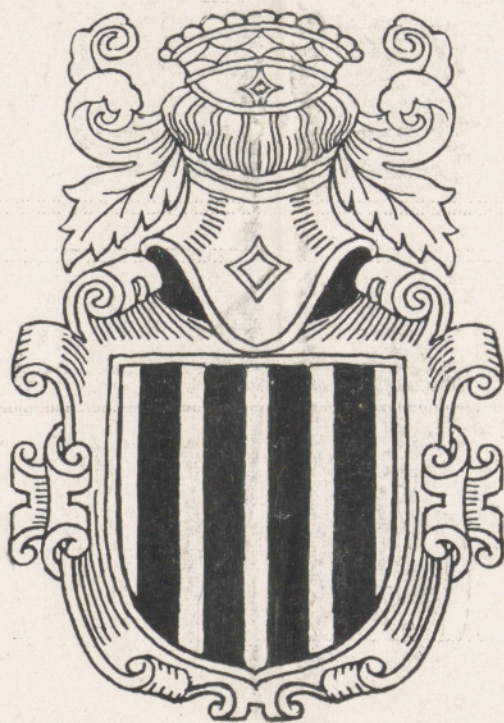

481

RESSORGMENT

DESEMBRE DEL 1923
ANY VIII - NVMERO 89

F. LABARTA

OFICINES: MÉXICO, 1356
B V E N O S A I R E S

"LAS TINAJAS"

OLIS Selectes

Demani
per telefon:
Union 4399
Rivadavia.

B^{do} Irigoyen
N. 566
BUENOS AIRES

Catàleg de Llibres Catalans

En venda, per la Delegació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana: FLORIDA 150 Bs. As.

Ja és aquí el

Calendari Català "MANELIC"

per a l'any **1924**

Abans no s'esgotin, demaneu-lo!

Gran Assortit
de LLIBRES
CATALANS

Tarja i bloc gran . . .	\$ 2.00
Tarja i bloc petit . . .	» 1.00
Bloc gran	» 1.00
Bloc petit	» 0.50

RESSORGIMENT

ANY VIII

BUENOS AIRES, DESEMBRE DEL 1923

NÚM. 89

BALANÇ TRIMESTRAL

Han passat tres mesos des del pronunciamiento del general Primo de Rivera, crigit en Dictador de l'Estat que detenta la vida i la llibertat de la pàtria nostra. Tres mesos s'havia fixat de primer antuvi el flamant govern per a regenerar Espanya i posar les coses públiques en lloc adequat. Tres mesos només, — digué En Primo — i l'Espanya sortirà del desgavell, de la immoralitat i de l'oprobri a què l'han sotmesa els governs que ha patit de molts anys ençà, els quals, més que governs, han estat una colla de lladres.

Certament aquesta frase:—Tres mesos, només!— ha causat l'efecte que segurament esperava el seu felici descobridor. Al seu conjur màgic tothom respongué amb un assentiment magnífic. Qui gosaria negar tres mesos de plaç a un home que es proposava trasmutar la fesomia de l'Estat? Qui s'oposaria a què durant noranta dies les regnes de l'Estat passessin a mans d'un voluntari que es veia amb cor de treure el carro del pedreguer? Què és un trimestre per no poder suportar la prova, enc que resultés pesada? N'havien sofert tants de trimestres i d'anys! Tanmateix era ben poca cosa la que demanava el cap del pronunciamiento, per no concedir-se-li a mans bèsades tot seguit!

El govern constitucional dimiti per tal de no ser un destorb a l'obra regeneradora... Polítics, artistes, literats, homes de ciència; socialistes, republicans, obrers... tots deposaren les armes. Els pistolaires, per no ésser menys, també es declararen en raga. Adhuc les forces oficials del catalanisme blincaren l'espinada davant del nou redemptor de l'Espanya en gran. Aquest sí que la faria gran!

Han passat tres mesos...

Realment tres mesos són ben poca cosa per a endegar les molles de l'engranatge de l'Estat! Es just que el Directori, preveient que era un temps massa limitat el de noranta dies, s'avancés a declarar que potser hauria de romandre més temps en el poder. Un trimestre passa com una ventada. I ja tenim el bon espanyol, tautjà per antonomàsia, empassant-se novament la píndola... I el Directori fent de les seves amb el marge de confiança que

el país li atorgà sense exigir-n'hi rebut.

I bé; els catalans també s'han deixat caure a la trampa. També han cregut amb la sinceritat dels militars espanyols i amb l'eficiència de llurs mètodes de governament. Es amb vergonya, germans, que ho esmentem!

Els que seguim de lluny els esdeveniments, els catalans exiliats, no ens havem pas enlluernat amb els falsos miratges d'aqueixos nous redemptors. El nostre lluc ha vist de seguida al què anava aqueixra casta que s'ha apoderat del govern d'Espanya. Si prevaricadors eren llurs antecessors, ells ho són dues vegades.

Si el poble espanyol — i els pobles no espanyols a ell supeditats, com el català — era explotat pels governs de l'antic règim, que li tenia el peu al coll, el règim flamant li farà treure la bré per la boca, com diuen a l'Empordà.

Només cal passar llista als beneficis obtinguts durant aquest ditxós trimestre passat que havia d'ésser de total regeneració. Un zero enorme assenyala els aconseguints assolits.

I mireu que no és pas que es necessités intel·ligència per a quedar bé la Dictadura amb el poble. Era tan gros el desgavell dels anteriors governs que la més elemental noció, no direm de bon governament, sinó d'habilitat política o administrativa — perquè ara això de política no s'estila — posava els militars en veritables Mesias als ulls del poble. Però ni això han sabut fer aquests desgraciats regeneradors d'Espanya.

Les subsistències, objecte immediat d'estudi per part del Directori, segueixen volejant els núvols... i el Directori estudiant-les i observant-les amb ullera de llarga vista. Els lloguers, a despit dels decrets que s'havien de publicar limitant-los a un tant per cent d'interès raonable sobre els capitals invertits, augmenten de dia en dia que és un gust... per als pobres propietaris.

No direm res de tots els altres afers públics i privats, perquè tot va a la bona de Déu. Ara sí que els espanyols, i els que no ho són però que ho semblen, poden dir allò d'aquells dos personatges tí-

pics de género chico: —Se vive? —Sí, pero de milagro... La providència té un cor tant gran!

Francament, nosaltres estem encantats de la faisó de comportar-se el flamant règim. El jutí que fèrem de la seva aparició a l'escenari de la vida pública espanyola resta en peu. Desenrotlla el seu programa d'acord als nostres vaticinis; ni més ni menys. Diguérem que creïem que amb el pronunciamiento Catalunya hi guanyaria i per ara no ens decebem pas. Ei, però no ens referíem gens ni mica a un guany immediat com és ara el que esperàvem els senyors de la Lliga i que els ha resultat una filsa, no! El nostre guany era amb allargs, amb mires a la fi de la riuada. Nosaltres diguérem que d'aquest tripijoc la nostra pàtria en sortiria més forta, espiritualment, que mai, i encara estem amb la nostra.

Que no ho veieu, catalans d'ací, i d'allà la pàtria, que la fabriquen ells mateixos la nostra independència nacional? Que no lluqueu que amb les seves atzagaiades la nostra causa guanya un cent per cent cada dia? Què hi fa que hàgim de dejunar, els de la pàtria, de política i de patriotisme un quant temps. Que no guipeu que us fan la feina els mateixos que us tenen l'espasa al pit? Doncs, prou lamentar-vos-en del dejuni forçós.

Deixeu-los fer, mentre ho facin com fins ara. En tot s'assemblen els flamants dictadors als del règimen oprobioso; àdhuc en fer-ho malament, pel bé de Catalunya. Deixeu-los fer...

Mentrestant vosaltres, si no podeu avançar no en passeu pena. Assegureu els peus a terra. No cediu terreny si no us hi forcen: volenterosament fóra un crim. Se us priva d'avançar però no se us obliga a retrocedir. Aquell que per por deserti del lloc aquests moments, que sigui assenyalat per tal de tenir-lo en compte a la seva hora. La llibertat de Catalunya, germans de la pàtria, la veiem molt aprop els de l'exili: Manteniu-vos fidels a l'esperit català; no renegueu dels vostres sentiments ni davant l'acerada punta de les baionetes. Demostrem al món que Catalunya sap mantenir els seus ideals i les seves virtuts, àdhuc en els instants de perill màxim.

CRÒNICA CATALANA

L'EXPOSICIÓ DEL MOBLE

De molt encertada es pot qualificar la iniciativa de celebrar l'exposició de moblatge i decoració d'interiors en els dos palaus ja enllestits que formaran part del futur gran certamen internacional que Barcelona prepara per una data relativament propera. Alhora de l'interès que en els temps moderns desperta el confort i la bellesa de l'habitació, aquesta avinentesa haurà servit de molt perquè el poble conegui el bell indret de la futura solemnitat ciutadana i vagi veient els avenços que s'han realitzat des de que hom va començar a urbanitzar la muntanya.

Els ajornaments que l'exposició del moble havia sofert, li han donat encara més renom i han despertat major desig de visitar-la. L'èxit de públic ha estat, en veritat, més gran del que els més optimistes es creien. Cert que per un esperit molt refinat, per un crític exigent, per un entès en aquestes coses, el certamen tindrà tares, presentarà defectes o pecarà de determinades equivocacions. Però pel ciutadà que sols cerca ocasió de disfrutar en la contemplació de coses belles, pel barceloní que té a orgull propi "quedar bé" davant dels de fora, la gesta ha estat coronada amb un èxit esclatant.

Els industrials d'aquí s'hi han lluit de bo de bo. Tots els moblistes catalans han rivalitzat en presentar les millors de llurs creacions, ben secundats pels elements afins o siguin, decoradors, argenteres, fabricants de catifes, de vaixel·la, de metallisteria, d'aparells sanitaris, de calefacció, etc... Encara que l'exposició tenia el caràcter d'internacional, poca ha estat la participació que hi han tingut les altres nacions, llevat d'Àustria i de França. Aquesta, però, ha excel·lit d'una faisa altament albiradora, tan pel bon nombre d'adherits (encertadament agrupats), com per la instal·lació de la seva secció, bellament agencada i ben distribuïda. Un detall — i molt important — havem d'afegir en els francesos, i és la contribució que al certamen han aportat els pintors, dels quals, i no pas dels més dolents, hi han unes bones mostres. Ells comprenen — i tenen tota la raó — que uns quadros bonics, són sens dubte el millor element per fer interessant i atraient un bon interior.

La major part de les instal·lacions estaven molt ben presentades, ajudant el decorat de les simulades parets i els cortinatges i la llum en general ben repartida, a l'excel·lent efecte de l'habitació que s'intentava mostrar. És impossible en una lleugera ressenya com la que podem fer en una crònica senzilla, de citar noms i de remarcar les que en una forma o altra han merescut l'elogi dels intel·ligents i dels profans. Ens limitarem a

recordar les que per un motiu o altre han cridat l'atenció dels visitants, com són les dues cases denominades "barates" (encara que ben debatut no ho són tant com hom podria pensar), les de la Mancomunitat, les de l'art retrospectiu i ad-huc — per seguir el corrent de la gent badoea i encuriosida — la de la Companyia Transatlàntica.

De les primeres, o sigui del moblatge de la casa humil, n'hi havien un bon nombre; algunes d'elles representant totes les habitacions o, millor encara, les principals d'un pis d'aquesta naturalesa. Molt bon gust, mobles escaients, decorat modern, detalls agradables i certes comoditats... Potser hauríem de remarcar, però, que tot allò transportat entre les parets de la casa senzilla perdria un bon tros del seu encís, i podríem constatar possiblement, fent-ne un ús continuat, que moltes de les cadires, de les taules i dels llits arribarien a fer-se malbé en un relativament curt espai de temps. Al nostre humil entendre — i sense que això vulgui dir fer cap retret als concursants — per l'habitació humil fa més falta el moble fort, de durada, senzill i llis, que les creacions més o menys efímeres de la fantasia. L'excel·lent crític i artista Apa, feia dies enrra l'elogi de la cadira i dels "canapès" de balca, i nosaltres ens plau coincidir amb tan valuosa opinió. Tanmateix és sumament interessant i un dels més atractius, aquest important aspecte de l'exposició.

De la instal·lació de la Mancomunitat, hom no pot parlar-ne més que per alabar-la amb entusiasme. I no tan sols per l'encert en la presentació — feta amb aquella exquisidesa que és costum en totes les manifestacions de la benemèrita corporació —, sinó també, i més encara, per la prova que presenta a propis i estranys de la força de la seva obra i dels mèrits de la seva actuació. Tan les mostres de moblatges d'asil, hospitals i esco-

les, com les produccions que surten de l'admirable Universitat Industrial, posen en un lloc altament honorable el nom de la primera de les entitats oficials de la nostra pàtria.

Referent a la secció d'art retrospectiu, devem dir que és la més notable de l'exposició, malgrat no haver-s'hi pogut donar l'extensió que requeria. No són moltes les habitacions completes, evocadores d'èpoques pretèrites, però les que hi ha, estan presentades amb força encert. En elles s'hi veuen mobles, pintures, objectes d'una gran valor i d'una bellesa extraordinària. Ultra les cambres agencades, hi ha una infinitat de coses de centúries passades que han cridat poderosament l'atenció. Hom pot afirmar que aquesta secció ha estat el major èxit del gran certamen.

També ho ha estat pel gros públic la instal·lació de la Transatlàntica. Hom hi entra per una palanca que simulat reposar en un boi de moll ple de caixes, sacs i fardells, va a parar en un esboranc del mur pintat, representant un gran vaixell. En l'interior es segueix un corredor, es passa per una galeria coberta — còpia exacta d'una d'un vapor de la companyia —, es contempla un "hall" luxós i es poden veure uns camarots de luxe d'aquells que no hi falta res... No cal pas dir que molts dies s'ha tingut de fer cua per visitar aquesta instal·lació.

Per bé que això no és gens d'estranyar, car la concurrència que ha anat a Montjuïc durant aquest temps, ha estat molt nombrosa. Els dies de festa, especialment, s'ha fet gairebé impossible deambular per les espaioses naus dels grans palaus. La gent ha envaït la muntanya i s'ha complagut en veure els avenços que en ella s'hi van realitzant. I en visitar l'exposició del moble, s'ha fet un xic de càrrec de la importància, de la grandiositat i de la bellesa que sense cap dubte assolirà la que ja s'ha assenyalat per les darreries del 1923.

JORDI CATALÀ.

Barcelona, 31 d'octubre, 1923.

COMENTARIS DE POLÍTICA

TEMPS PERDUT

Vint anys de propaganda regionalista, de claudicacions regionalistes i de baixeses regionalistes, han donat un resultat ben negatiu pel regionalisme.

A la baixa que va experimentar la constitució regionalista després de les darreres eleccions, cal anar-hi sumant els punts que va perdent constantment.

Si la idea regionalista va perdent adeptes, entanta de manera, a Catalunya, quina eficàcia li pot tenir la implantació del regionalisme, unes concessions regionalistes?

Es que és un govern central espanyol qui ha de determinar la futura constitució catalana, prescindint dels catalans, o bé són els catalans qui han de determinar la llur futura vida col·lectiva, prescindint del govern central espanyol?

Naturalment que, com que avui per avui ell disposa de la major força material, pot disposar de la nostra hisenda i de la nostra vida.

Però està molt equivocada si calcula que la seva força és quelecom amb la qual no es pugui pledejar.

De moment, ell pot disposar una ca-

ricatura autònoma, que ja calculem fins on pot arribar.

Però, per molt que allargués, hauria arribat tard; trenta anys endarrera, una autonomia de certa amplitud podia haver estat argument de concòrdia i germanor.

Avui, la ínfima minoria, que al dir dels espanyolistes constituïm els separatistes catalans, rebrem qualsevol llibertat — i no esperem rebre'n cap — sols en qualitat d'entrega a compte.

L'abast de les llibertats catalanes, el volem determinar nosaltres; no demanarem a l'opressor una almoïna de justícia. Quan arribi l'hora de la llibertat de Catalunya, i qui sap si és gaire lluny, aleshores es demostrarà una vegada més com la força de l'esperit és superior sempre i en tots sentits a la força material.

Seria inútil demanar un plebiscit per determinar la força numèrica del separatisme a Catalunya; els seus detractors no s'atrevirien pas a resistir la comprovació.

Mentrestant els separatistes, que tenim el dret de la paraula, car no temem comprovacions, amb un mig somriure podem fer aquestes lògiques reflexions:

— Si som un tant ínfima minoria perquè us molesteu en combatre'ns? No veieu que la força de les opinions contràries ens ofegarà automàticament, mentre vosaltres us podeu dedicar a obra més positiva?

— Si som una tan ínfima minoria, perquè lleis especials per a reprimir l'expansió de les nostres idees? Perquè cossos especials de policies per a perseguir-nos?

— Si som una tan ínfima minoria, perquè, d'ençà de la vostra entrada per la finestra al govern de l'Estat espanyol, no heu fet gairebé res més que preocupar-vos de nosaltres?

Deixeu-nos tranquils i valoreu millor les vostres hores de labor.

Si no som altra cosa que una mena de mosquit quasi imperceptible, que molesta als habitants d'aquesta terra, ells ens aixafaran al primer instant que se'ls acabi la paciència, de tant suportar-nos; voler matar un mosquit a canonades, és feina llarga i difícil.

Si som quelcom més que el que dèiem, si representem una força espiritual, tampoc ens faran res les vostres canonades, car, a la fi, l'esperit sempre resulta més fort que la metralla.

ENS FAN PROPAGANDA

Un dels primer fracassos de l'actuació dels militars, com a governants de l'Estat espanyol, el constitueix, al nostre entendre, l'actitud en què s'ha col·locat la immensa majoria del poble de Catalunya.

Els militars espanyols calculaven, sens dubte, que les mesures que prenia amb la intenció de ferir els sentiments catalans, obrarien com un revulsiu. Espera-

ven que, com a protesta contra les incívils ofenses, s'iniciarien moviments amb més o menys violència, que els donaria ocasió per fer alguna repressió salvatge.

Aleshores, aquestes violències els haurien proporcionat l'adhesió d'una part de l'opinió espanyola, la més fanàtica i quantitativament més important.

De manera que la protesta dels catalans els hauria servit de propaganda, car, als ulls d'aquells espanyols dels quals parlàvem, hauria quedat justificada l'actitud dels militars, que haurien obrat per tal de conservar la integritat territorial espanyola.

El militar espanyol, volent actuar d'heroi llegendari, ha pres per model el més popular i més real de la seva raça: el Quixot. Per ara l'imita bé i nosaltres sospitem que podria sentir-se joiós d'acabar tan relativament bé, encara, com el model.

Un dels pitjors destorbs que pot trobar una obra feta amb pretensions de transcendental, és que sigui presa en broma.

A Catalunya hi han dues actituds diferents, davant del moviment militar espanyol.

Una, la del senyor Esteve, varietat ultra-negra, qui va avalar el moviment en iniciar-se. En la premsa d'extrema dreta, es clama més rigor contra tota cosa lleugerament liberal. — Pengeu, deporteu, feu emmudir les plomes liberals! — udolen. — No permeteu cap possibilitat de retorn al liberalisme!

El senyor Esteve, varietat ultra-negra, s'ha sentit elevat a la categoria de personatge.

I exclama:

— Què és això de les vuit hores? Perquè s'ha de permetre que tothom s'iguali a mi, que sóc el puntal de la societat? Perquè comportar que aquests infelïços, que no tenen res per perdre, siguin tan ciutadans com jo? Oh, els meus temps!...

I enyora el retorn al 1830, amb Santa Inquisició i tot.

Afortunadament, però, el senyor Esteve, varietat ultra-negra, representa una ínfima minoria.

L'altra actitud catalana és, senzillament, de deixar fer, tot ridiculitzant les actituds quixotesques.

Va dir el governador militar de Barcelona, que el batlle senyor Banqué havia dimitit per amenaces que rebia. Nosaltres creiem que la seva dimissió va obeir exclusivament a les bromes dels periodistes.

Per successor va nomenar-se per real ordre, un tinent coronel.

No us dic res de les bromes que hom hi faria, si no hi hagués la prèvia censura i no s'estés en estat de guerra!...

Quins èxits obtindrà el tinent coronel batlle de Barcelona?

Es fàcil de preveure: si el militar espanyol fracassa sempre en allò que ha estat objecte d'una llarga preparació acadèmica, quin paper ha de representar en un càrrec tan elevat i matèria tant ignorada com és la de fer de batlle de Barcelona?

Per ara, els militars espanyols no fan altra cosa que treballar per a la causa de Catalunya.

Han enfondit més encara l'abisme que ens separava d'Espanya.

Temps ha que vénen parlant de concessió d'autonomia administrativa.

Que vingui o que no vingui, és igual.

Si ve, veurem totes les escletxes que ens proporciona, per anar enderrocant els murs de la presó.

Si no ve, serà un motiu més de convenciment pels pocs que encara confien en solucions de concòrdia.

Si de nosaltres depengués, no pidolaríem pas ni poca ni molta llibertat; les coses justes no es pidolen, sinó que es fan donar, s'exigeixen.

Però tampoc ens oposaríem a la concessió d'una llibertat parcial.

Hi ha una ruta, que de més aprop o de més lluny ens espera.

Nosaltres no sabem exactament on és, però quan un poble es retroba a si mateix com finalment s'ha retrobat Catalunya, té la seva ruta marcada; caminant per ella ha de laborar pels progressos humans; i que no se'n digui que som poca cosa, car no és pas per la quantitat sinó per la qualitat de la seva gent, que un poble pot fer una obra fecunda.

Un polític, si mal no recordem espanyol, comparava l'actuació dels militars, amb un ciclista: Mentre la bicicleta conserva una certa velocitat, s'aguanta; quan no, cau.

Ens fa l'efecte que la bicicleta militar ja ha entrat damunt d'un gruix de sorra i que camina penosament.

Als catalans ens cal esguardar amb atenció els equilibris que fa la bicicleta, perquè seria molt interessant que quan caigui, i, sobretot, segons com caigui, no ens agafés desprevinguts.

F. SANMARSAL.

Barcelona, novembre de 1923.

El senyor Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat ha demanat al rei d'Espanya una gràcia de caritat per Catalunya.

En nom dels nacionalistes catalans existents, RESSORGIMENT declara que en caràcter de caritat no acceptaríem ni que fos la independència, per la qual lluitarem a despit dels entrebancs en forma de solucions autonòmiques que ens hi oposin.

C O N F I D È N C I E S

I

(Notícies de Barcelona rebudes per l'Agència Kómos i no passades per la censura militar.)

Festa de la Poesia i de la Música.—En el local de l'Orfeó Gracienc s'ha celebrat la Festa de la Poesia i de la Música, sota la vigilància rigorosa de l'exèrcit d'ocupació. El mariscal de l'armada castellana, general Barrera, cap del cos d'invasió de Catalunya, ordenà sota la pròpia signatura que fos treta de la "flor natural" el llac dels colors catalans que la guarnia. La reina de la festa demanà que les flors fossin lligades amb una cinta de crespó negre.

Banderes i escoles.—El general Lossada, cap militar del "govern civil" espanyol que mana a la ciutat de Barcelona, ha ordenat que les escoles anomenades "nacionales" i que són sostingudes amb diners municipals, posin al balcó bandera espanyola nova. L'ordre del general ha estat acomplert aquest matí. Ha estat l'acte més vistent de la renovació.

El comerç català i estranger i la "Fiesta de la Raza".—La "Fiesta de la Raza" ha estat un dia més de treball. El general Lossada ordenà al comerç que tanqués les portes en senyal de festa. La ciutat, però, ha seguit treballant com cada dia. Hom consigna el fet que les cases estrangeres que per respecte a Catalunya, els

dies festius, ultra la bandera de llur país posaven la catalana, enguany no han posat cap bandera a la façana. Els pals, però, eren un símbol.

En Massó i Llorens i la "benemèrita" susceptible.—El diputat per Vilanova, senyor Massó i Llorens, està processat per *desacato* a l'autoritat. El senyor Massó sortia de l'estació de Vilanova i distretament donà el bitllet a un guàrdia civil de la porta en lloc de fer-ho a l'empleat especial. En adonar-se de l'erro comès, hom diu que digné al darrer: perdoneu, com que ara aquests s'encarreguen de tot, em pensava que també recollien els bitllets de les estacions. Aquest esclai ha estat l'origen d'un procés. El senyor Riquelme, director de l'Escola Industrial de Vilanova ha estat destituït per tolerar al senyor Massó *su actuación separatista dentro de la Escuela*.

En Carrasco a la presó.—El regidor d'Acció Catalana senyor Carrasco ha entrat a la presó per tal de complir la condemna de sis mesos i un dia que li ha estat imposada pel tribunal militar amb motiu de considerar-se'l responsable d'un delictes d'insults a l'exèrcit espanyol fets des del setmanari "L'Estevet".

La "Lliga" es doblega i aconsella i... espera.—La Lliga i "La Veu" cada dia fan una nova declaració d'espanyolisme i respecte al *Directori*. El govern contesta cada dia les amoretes regionalistes amb un nou

raig de cosses. Els regionalistes veuen com cada dia se'ls tanquen centres adherits, se'ls tatxa amb llapiç blau columnes senceres de llur diari, es priva el català i la bandera per tot Catalunya, els trenen a puntades de peu dels escons municipals, però ells... esperen, convençuts, l'autonomia i noves proves d'efusió.

La "Lliga" i els radicals.—La Lliga i els lerrouxistes coincideixen aquests dies en senyalar com separatistes els homes d'Acció Catalana. Això recorda aquell famós "delateu" de la setmana tràgica. Els prohoms d'Acció Catalana fan remarcar d'una manera clara que no són els altres els encarregats de definir-los a ells. Si són o no són separatistes, no és la Lliga ni els lerrouxistes els que tenen de dir-ho, sinó ells mateixos.

El servilisme dels regidors "casualistes".—Entre els regidors de cavalleria que han estat nomenats per la casualitat, n'hi ha un a l'Ajuntament de Barcelona que s'anomena Sanyort Alòs (conservem la seva pròpia prosòdia) i fa adobs als tricorns de la guàrdia civil. El senyor Talòs està contentíssim del càrrec que la casualitat l'ha dut a desempenyar, i cada avinentesa que se li ofereix demana que s'acordi felicitar el "Directori", el rei dels espanyols i el Martínez Anido per haver posat en joc la casualitat. El senyor Talòs se sent joïós de que, malgrat haver-hi a Barcelona un vuitanta per cent de barcelonins veritables entre els mil milers d'habitants de la capital de Catalunya, el *Directori* hagi volgut honorar-lo conferint el títol de primer ciutadà al senyor Alvarez de la Campa, militar espanyol i fill de la més rancia Castella.

La premsa francesa comprada i sincera, tot d'una peça.—Hom constata amb gran sorpresa que alguns diaris francesos, de entre els quals excel·leixen "Le Temps" i "Le Matin", publiquin de llurs corresponents a Madrid comentaris desfavorables per a la causa de Catalunya, al·legant que els fabricants catalans, *cix de la Catalunya* — segons ells — han deixat arreconades les primitives ànsies de separatisme davant la possibilitat de cobrar-se en protecció aranzelària l'ajut donat fins ara al general Primo de Rivera, i en canvi ajudin amb una *bienveillance* molt francesa les pretensions nacionalistes dels catalans quan es preveu una possible entesa militar i comercial entre Espanya i Itàlia a través del Mediterrani i quan veuen a França menaçada d'una ofensa com la de nomenar-se cap suprem de les forces rifenyes renegades al famós Abd-el-Malek, fill d'Abd-el-Kader, traïdor del soldà marroquí i de la França.

BARCELONA. — Detall dels claustres de la Catedral.

FOT. RESSORGIMENT. per P. ARIAS.

Els valors i la política de renovació.—El *Directori* renovador s'ha trobat davant

d'una renovació indispensable i hom diu que no n'ha sortit massa folgadoament. Sartor Resartus o sia un gran economista que usa aquest pseudònim, escriu a "La Vanguardia" de Barcelona un notable article comentant la retracció del diner espanyol davant la renovació d'emissions del *Tesoro* que s'esqueia verificar-se el 15 d'octubre corrent. La renovació d'obligacions del *Tesoro* darrerament verificada es la més petita de les que s'hauran de realitzar durant l'hivern. Des del 4 de novembre al 4 de febrer de 1924, s'haurien de renovar uns tres mil milions de pessetes. Si es manté la mateixa proporció del reemborsament — diu Sartor Resartus — el *Tesoro* haurà de cercar per altres mitjans la respectable quantitat de sis cents milions de pessetes.

També a la borsa hi ha una baixa general de valors espanyols, especialment ferrocarrils. La pesseta, segueix més empiocada que mai.

París, 20 d'octubre, 1923.

II

Foc purificador.—Diuen de Reus que un formidable incendi ha destruït el paller i l'arxiu de la Intendència militar del regiment de cavalleria que les autoritat d'ocupació de Catalunya té destacat en aquella ciutat. L'arxiu d'aquella "intendència", no tant colonial com el de Larraix, ha passat a l'estat de cendra, deixant sense esclariment possible misteriosos prodigis com els que realitzaven alguns dels caps i oficials que n'eren encarregats. Efectivament, el sou mensual de vuitanta duros espanyols permetia a un d'ells habitar un pis de 250 pessetes cada mes. Hom diu que per a prendre cura del funcionament de les intendències militars, el "Director" te ja contractades nombroses personalitats civils.

Excés de zel o bé obediència més enllà del servilisme. — La "Caixa d'Estalvis i Pensions a la vellesa" ha construït al capdamunt de la Gran Via Laietana un magnífic edifici digne parió del que posseeix al capdavant del carrer de Bilbao. L'immo-ble nou està destinat a la descongestió de les oficines del primer i, d'acord amb el rètol, serà "Casal d'Obres Socials". Fa pocs dies que els escultors acabaren d'esculpir damunt de la porta principal les lletres de pedra que formen aquell títol. Hom ha vist, però, desaparèixer aquelles lletres a cop de martell i escarpra i es diu que la junta directiva de l'entitat ha estat l'ordenadora de la destrucció. Un rètol completament apolític per bé que escrit en la llengua dels catalans, podia ofendre la susceptibilitat dels renovadors i per això la direcció de la Caixa de Pensions, ha sortit al pas i sense requeriments de cap mena ha procedit a la interpretació.

Hom diu que els membres de la directiva s'acusen mútuament de covardia.

Un dictador presoner o la respondona de la serventa ídem.—Demostrat definitivament que el general Primo de Rivera procedí al cop d'Estat obedient als desitjos dels regionalistes, algú ha dit que als bons prosèlits de la Lliga la serventa els ha sortit respondona. Les notícies que arriben de Madrid posen de relleu la importància que de dia en dia van adquirint dintre del Directori el general Martínez Anido i el coronel Nouvilas, representació de les "Juntas de Defensa" prop del govern. Persones que viuen dintre del món de les intrigues, afirmen que les "Juntas de Defensa", utilitzades en un principi com possible instrument del Primo de Rivera, s'han convertit en amenaçadora i metralladora contra les possibles infidelitats d'aquest.

L'esquarterament de Catalunya i "la masculinidad más caracterizada". — Del cervell privilegiat d'alguns militars espanyols ha rajat la magna idea d'acabar el core separatista que rosega les entranyes espanyoles. Les "regiones históricas" seran repartides d'acord amb una pauta que es diu que posseeix el general Martínez Anido. Pel que es refereix a Catalunya es diu que les actuals "províncies" de Barcelona, Girona i Lleida formaran amb Osca la regió "Pirrenaica Oriental", Tarragona i Castelló de la Plana constituiran amb part de Saragossa i de Terol, la regió "Bocas del Ebro". Aquest projecte ha estat rebut amb gran entusiasme entre els "determinados elementos". Hom diu, però, que el president del Directori, malgrat la seva publicada "masculinidad bien caracterizada", ha estat novament en aquest afer víctima dels seus companys de govern.

La guàrdia "civil" colonitzadora o la llei a mans dels sergents.—El telègraf, malgrat la censura militar, diu encara queleom del que passa a les viles grans, no diu, però, res del que succeeix als pobles petits, car allà la tirania és molt més intensa. Hom sap, però, pels qui venen d'aquells indrets, queleom que fa esborronar. La guàrdia civil és la mestressa dels poblets petits i fa i desfà en ells amb la màxima frescura. A Pont de Suert ha estat imposat per la guàrdia civil i en nom de la llei, el descans dominical absolut. Les barberies, els cinemes, els cafès i les tabernes el mateix que els comerços (única dia a la setmana que és avinent als habitants dels poblets i masies dels voltants baixar a Pont a fer compres per als dies de treball) han estat tancats cada festa d'ençà que els militars són amos de la governació. A La Seu d'Urgell s'obliga a usar la llengua espanyola per a telefonar.

El decret sensacional que no acaba de sortir.—Fa gairebé un mes que el poble espanyol i de retruc els catalans, esperen l'aparició en la "Gazeta" del decret sensacional promès pel Directori. Ara es comença de dir que'l decret no sortirà. Persones que es diuen ben informades asseguren que el decret talment famós abans de sortir, com aquella esquadra que era invencible abans de combatre, no arribarà a veure la llum, car el seu text era no res menys que l'ordre de desterrament contra un gran nombre de polítics espanyols pertanyents a ço que algú anomena el *vell regíme* (*viejo régimen*), ex-ministres i ex-sotsecretaris.

El Senyor Alcalde de la guarnició de Barcelona, don Fernando A. de la Campa va a Madrid.—El batlle per procura que gaudeix la capital de Catalunya ha anat a Madrid precipitadament. Als volts d'aquest viatge es fan moltes conjeitures. Es diu que l'objectiu principal és donar entenet al senyor Martínez Anido de la necessitat de que els regidors siguin nomenats pel propi alcalde entre els oficials de l'arma de cavalleria. També, les persones ben informades de sempre, asseguren que el senyor Se la Campa porta a l'aprovació del Directori el projecte de simplificació del municipi de Barcelona, a base de suprimir les Comissions de Cultura i Foment i reunir les d'Hisenda i Governació en una sola comissió sota l'absoluta autoritat de l'alcalde.

El senyor March visita al general Primo.—La notícia apareguda primer en els diaris francesos de que el senyor March havia visitat al marquès d'Estella, rep confirmació des de la premsa de Madrid i Barcelona. El senyor March, habitualment radicat a Mallorca, ha estat i és el primer contrabandista d'Espanya. La seva fortuna és immensa. El seu protector i consoci era el senyor Alba. La caiguda del senyor Alba li ha ocasionat un fort sotrac, per això cerea en el cap del Directori el padrinatge perdut. Hom diu que la visita durà una hora i hom afegeix que el senyor March formularà greus càrrecs contra el senyor Bastos, actual director de la "Tabacalera Española".

Cercant feina als sense feina.—L'exèrcit espanyol és avui dia l'exèrcit més ben manat d'entre tots els exèrcits del món i si no ho és tindria d'ésser-ho, car és el que té un nombre major de caps i oficials. En les llistes hi ha sis cents generals. Per donar un passatemp i permetre cobrar íntegrament el sou de militar en actiu, el general Primo de Rivera s'ha enginyat un procediment que serà d'una eficàcia decisiva. Es tracta de crear a cada cap de districte un govern civil com el que Ferran VII anomenava corregidories.

D'aquesta manera hi hauran uns 590 o 600 caps d'exèrcit que actuaran de governants i faran de cacic-inquisidor damunt dels municipis.

La "censura", l'amabilitat i... l'esperit de continuïtat.—El director d'un petit diari pseudo obrerista que es publica a Barcelona anà a exposar un cas al director de la "censura". Es tractava no res menys de que, per distracció del regent, unes tatxadures del llapis militar havien estat negligides en la correcció del diari i aquest havia estat tirat. Si el diari eixia al carrer amb la notícia que el censor volia deturar, la multa era una gran amenaça. Si el diari no sortia, l'administració de l'escanyolit rotatiu en rebia un gros cop. La notícia, però, havia estat publicada abans per altre diari local i adiete al govern d'ocupació. El cap censor digué: *Si el diario sale a la calle, yo puedo aperebirme de que no ha sido respetada la indicación de la censura y debo castigarles a ustedes. No creo que yo me apereciba ni que el general gobernador se apereciba tampoco. Yo no les aconsejo que vendan el número, pero... yo en el puesto de ustedes lo publicaría.*

Escola a Viceversa o mestre al·ligonat.—El veritable esperit dels infants de Catalunya pot reflectir-se en l'anècdota que segueix: El preceptor espiritual d'una escola d'ensenyament primari d'un barri barceloní féu, fa pocs dies, una lliçó de catecisme als nens i nenes que es preparaven per a la primera comunió. La

lliçó anà seguida d'unes consideracions de misticisme escaient amb l'acte, l'apologia del qual pretenia fer el bon sacerdot. "Imagineu-vos — els deia — que aneu a trobar-vos davant de la divina majestat i cal que li féu ofrena de la més gran promesa espiritual i material. Imagineu-vos que demà seran davant d'un rei; imagineu-vos que aquest rei és encara més poderós i més gran que el rei d'Espanya". El bon sacerdot agafà el més petit dels nens que l'escoltaven i li digué: "què faries, petit, si et deia que demà vindrà el rei d'Espanya aquí a aquesta Escola?" "No vindria", respongué el violet. "I jo tampoc". "I jo tampoc", anaven dient, l'un darrera l'altre, tots els noiets.

El bon mestre i els bons deixebles.—Una escola primària de les que pels pobles sosté la munificència dels patriotes catalans, rebé fa pocs dies l'ordre de posar a la classe un retrat d'Alfons X tres, rei dels espanyols. La invitació a fer-ho anava seguida de l'amenaça de clausurar si l'ordre no era obeïda. El pobre mestre rebé una punyida formidable, fins plorà de ràbia. L'ordre era concluent i el dilema massa clar. El mestre cregué pertinent salvar l'escola de l'imminent clausura i penjà el retrat. L'endemà els nois, en entrar, s'adonaren tot seguit de la novetat i fou tal la xirinola i els dieteris que el retrat motivà que el mestre resolgué penjar-lo de cara a la paret i posar vigilància a la porta per tal de canviar-lo de postura en possibles eventualitats.

Noves dades sobre el processament Massó i Llorens.—Prop de la data d'obertura del curs acadèmic es matricularen a l'Escola d'Indústries de Vilanova dos oficials de l'exèrcit d'ocupació, els quals demanaren per parlar amb el director de la mateixa, senyor Riquelme. Un cop en presència d'aquest senyor, manifestaren gran interès per a saber si el professor senyor Massó i Llorens donava personalment les classes o si era un *campanero*. El senyor Riquelme contestà que el senyor Massó és un professor model. Aleshores li objectaren que el senyor Massó és un "pàjaro de cuenta" (sembla que d'un quant temps ençà els patriotes catalans són anomenats en castellà, *pajaritos*, *pájaros* i *pajarra-cos*) i que fa política separatista. El senyor Riquelme respongué que la seva autoritat sobre el senyor Massó era circumscrita dins del solar de l'Escola Industrial i que fora d'ella el senyor Massó és un ciutadà com qualsevol altra.

El senyor Cambó de pas per Barcelona.—El senyor Cambó ha estat unes quantes hores a Barcelona i ha visitat al general Llussà. És la primera vegada, d'ençà del cop d'Estella que l'ex-Cap visible dels regionalistes catalans ha estat a Barcelona. La visita del senyor Cambó es diu que ha tingut per objecte evitar que és portés a la realitat l'ordre de clausura que hi ha dictada contra l'Institut de Cultura i Biblioteca popular de la dona.

KÓMOS.

París, 30 d'octubre de 1923.

E L S P R O C È R S

(De LEOPOLDO LUGONES)

Aquells gran homes foren qui amb dignitat severa,
que és la lliçó més alta de sa il·lustre carrera,
la consciència bella i difícil del deure
per honra de la Pàtria ens han dit com s'ha d'heure.

Ells manen que ens regim la vida amb senzillesa,
ben units cor i seny de tots, amb gran noblesa;
talment com la pilastra, si és sòlid son ajust
un sol membre esdevé amb la base i el fust.

Que adoptem l'honradesa valenta, és la proclama,
de la jove muller assegurant sa fama.

Perquè la Pàtria és bella, la Pàtria és jove, encar;
i és propi de la flama, la candela acabar.

Que l'egoisme és un gos traïdor, i guarda
malament l'heretat si la ració es retarda.

Que no és pas prou amable la casa on no hi ha, a dins,
la flama hospitalària per amistosos fins.

I que és per a la porta una garantia certa
que quan el veí ve la trobi sempre oberta.

Que el sol de la bandera els cabals bords no abrigui
així que la igualtat de les messes ell lligui
tanmateix com la pau dels homes, a bell raig,
tal com la Junta, el dia del "Vint-i-cinc de Maig"
ordenà en sa proclama que enclou nostre avenir:
"Fins als confins darrers de la terra, heu de dir
la cordialitat del nostre ésser." I el Cant
de les primeres glòries, amb el crit sacrossant
que parlà als monts i als mars, amb aquell vent profund,
ens va predir per lliures el ben voler del món.

I la sòlida regla de la Constitució
va obrir a tots els homes el noble pavelló,
com a arbre de justícia a on la primavera
talment amb blaves flors i blanques s'embandera.

Que realitzem, volen, amb ditxa més segura
sens espases, sens lleis, la llibertat futura;
talment com prenem l'aigua amb joiosa alegria
quan, fet, qui feu el pou, bella llum hi encenia.

Que els nostres braços lliures deringuin tanyes de força;

que cap cep d'opressió jamai els pugui tòrcer.

Que pel nostre esperit, de tot hom just, germà,
una amistat immensa sigui el gènere Humà.

Que de ses tombes fem les torretes de flors
amb les quals els bons morts prorroguen ses amors,
igual com si ens diguessin amb llur paraula honrada
que es fa, l'eternitat, de vida renovada;
i que, com ells mateixos, ens cal de riure, així,
no de passat il·lustre, sinó de l'avenir.

El vell fecund vol, dintre sa família florir
i el fonament de forta descendència, venir
en la causa de força genial, enaltida.
L'arbre valent, no va vers la brossa tupida,
no; que va bose amunt, i amb formidable anhel;
i tots els anys engendra i un nou plançó alça al cel;
el qual, sobre els ramatges, sonors ells d'huracà,
creua, com una espasa, son braç de Capità.

GRÀCIA B. DE LLORENS, trad.

ELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA

Quan abandoneu la capital i us enfileu per les muntanyes, sentiu talment la sensació de que camineu Catalunya endins.

Perquè, així com la capital és el cervell de Catalunya, la muntanya n'és l'ànima.

I, sortosament, l'ànima s'ha conservat pura, encara que estacionària.

Ha existit a Catalunya, una època de divorci entre la capital i la muntanya.

Aleshores, semblava que Barcelona tenia el convenciment de que ella sola era Catalunya. Això suposava, naturalment, un centralisme barceloní, un desig d'absorció, per part de Barcelona, de totes les valors catalanes.

La muntanya hi semblava indiferent a aquest centralisme i anava fent el seu camí, pausadament, deslligada de la capital.

La muntanya serrava els costums i l'idioma, mentre la capital perdia sovint la consciència dels seus deures i de la seva dignitat.

Afortunadament es va rectificant i es va sentint, cada dia més intensament, la solidaritat entre la capital i la muntanya.

La capital ha comprès que no en tenia prou amb el cervell; que li calia també l'ànima.

I l'ha anada a cercar muntanyes amunt, Catalunya endins, on rau, sens dubte, la força que ha de decidir, en el seu dia, la llibertat de Catalunya.

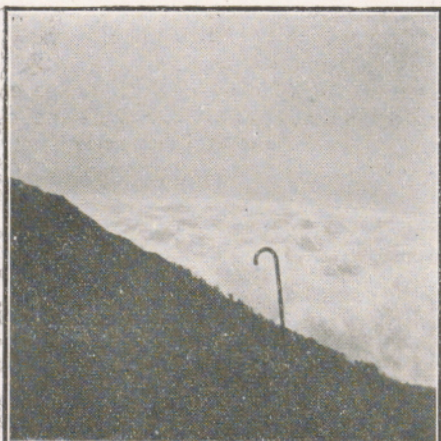
Cada vegada que ens enfilem a la muntanya, se'ns repeteixen aquests pensaments.

I, invariablement, en entrar novament a la capital i veure tantes mostres de dominació espanyola, sentim una sensació de desesperança; sensació que es rectifica ràpidament, en pensar que si fins ara, amb quasi sols la força de la capital, hem fet algun camí, quan hi col·labori intensament la muntanya, els progressos seran més vistosos.

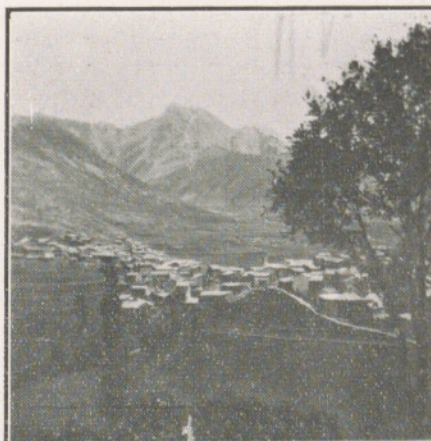
I hom confia que a aquest nou corrent de solidaritat n'ha d'esdevenir el començament de la realització d'aquella magnífica idea de la Catalunya-Ciutat, que tant entusiasmaria al malaguanyat doctor Martí i Julià, tan poc comprès encara.

Avui t'ofereixo, llegidor amic, algunes fotografies del darrer lloc de muntanya que ens ha suggerit, una vegada més, aquestes reflexions.

(Text i fotografies de F. B. R.)

Boira des d'un cim. — El Pedraforca vist des de la Serra Pedragosa. — La gran canal de roca del Pedraforca, que li dona la forma característica i el nom. — Una processó a Gósol.

La població de Gósol amb el Pedraforca al fons. — Cims de la Serra Pedragosa. — Afores de Gósol, poblet al peu del Cadí. — El Pedraforca des de mitja pujada.

G L O S S E S F E M E N I N E S

Diu que les dames de l'alta societat catalana tingueren el pensament d'adreçar al rei dels espanyols ara totjust quan passà per Barcelona, un manifest, demanant-li algunes concessions per a la bandera catalana i per a l'idioma de la nostra Nació.

Aquest pas, si és veritat que ha estat realitzat, és cosa que volem veure inspirada per les millors intencions que es vulgui. Arriben ja a tocar tots els cors els greuges de la nostra dissortada pàtria; van obrint-se els ulls, a les clares evidències, i l'estupor i el neguit dominen els cors àdhuc dels més ressagats.

Aquest pas, però, és cosa amb la qual no podem associar-nos els que ja fa estona que sentim ben pregonament que l'única pàtria i nació nostra és Catalunya i que no voldríem regida sinó pel seu propi seny i per la seva pròpia i única voluntat. Aquest pas representa encara la subordinació de qui s'hi avé, vers el poder de l'Espanya centralista veïna nostra i, per ben intencionat que sigui, representa, oi més, una connivència (i no hauríem de voler-ho dones catalanes que el realitzeu!) amb aquests novells comtes de Santa Coloma que acaben de deixar la nostra pàtria lligada de mans i peus i sagnant encara pels luctuosos fets del Onze de Setembre, a poder dels militars d'Espanya i del seu malaventurat rei.

Ja que no tenim més remei, dones catalanes, que acceptar els fets tal com s'han esdevingut, per culpa dels dolents espanyols i dels traïdors de casa nostra; suportem-los amb valentia i amb dignitat, almenys.

Hem de començar per no demanar res als qui la llibertat i la vida de Catalunya detenten. El dia que ens sigui possible exigir, exigirem; però pidolar... no hem de fer-ho mai! Si ho feu amb ofuscació de l'esperit amb poca comprensió del que representa la petició vostra, se us pot tenir compte amb interès i simpatia per a dissuadir-vos-en, però si aneu prenent clara consciència d'aquesta errada i encara us deixeu carregar els ulls de pampallugues brillants, és qüestió de veure-us contràries a la dignitat de la pàtria catalana; us diria, sense por d'ésser injusta, ja que els vostres fets m'autoritzarien: o ignorants i il·luses, o catalanes renegades.

Si per evitar més malures a la nostra pàtria dissortada ens és forçós d'acceptar els aconseqüents, el nostre deure és sostenir-nos sense tornar enrera, i hem de convenir, senyores, que és retrogradar sensiblement l'anar en aquests moments a pidolar privilegis i favors per la nostra pàtria a qui la vol precisament retuda i esclavitzada i es farà un trofeu més de cada súplica que li adrecem.

Us sentiú dèbils, dones de Catalunya, que heu d'anar a demanar als usurpadors dels nostres drets i privilegis, un petit lloc de llibertat per a la nostra bandera i per al nostre idioma? Potser sí que aquest pas que hom diu que heu donat, dones de l'alta societat catalana, no és res menys, en vosaltres, que un ignorat sentir o una consciència tàcita de què, si per uns quants anys o unes quantes dècades no poden els nostres ulis gaudir de la vista de la nostra senyera santa és que ella us farà falta per sostenir-vos en els nostres ideals patriòtics, perquè no la sentiú prou pregonament, fervorosament, senyora i majora dels vostres sentiments i afectes i de la vostra fe i dels vostres més clars anhels.

El vostre demanar elemència per al nostre antic i gloriós llenguatge als qui no poden estimar-lo, és, potser, perquè encara no li concediu totes les primícies de les vostres devocions i no l'heu emprat amb prou ardiment, amb prou amor "perquè és nostre", com diu el poeta, amb prou comprensió de la seva grandesa, amb prou clara consciència de que ell és la més excelsa penyor de la nostra pròpia espiritualitat. Jo he de dir-vos amb tota sinceritat, que mai se m'acudiria a mí, demanar al rei dels espanyols ni a cap altre rei de la terra, que atorgui vida al meu idioma; puix és tant meu, tant meu, que ningú me'l donarà més del que el tinc. I més vida que la que cada u pot donar-li parlant-lo, llegint-lo, ensenyant-lo, escoltant-lo, estimant-lo, dit tot amb un mot, ja no és possible, com no sia cospant la glòria d'aquells qui són els seus poetes i magnificadors, que des d'aquells llunyaníssims trobadors de les èpoques medievals amb el Beat Ramon Llull, estel preclar, fins al fèrvid renaixement que de tres quarts de segle ençà lluu magnífic damunt la vida recobrada de Catalunya, l'honoren i enalteixen.

La vida que li dona cada u per si a l'idioma, parlant-lo, sentint-lo, ensenyant-lo, escoltant-lo i escrivint-lo en comunicar-nos amb les nostres amistats, cosa que, dissortadament, per la influència de les escoles castellanques, poc es fa encara; aquesta vida és la vida natural i sana i forta; és la contribució ineludible assignada a cada u de nosaltres per al seu sosteniment.

I no havem de suplicar per res a cap rei, ni al d'Espanya ni a cap d'altre, que vetlli per ell, perquè som nosaltres, — cada u en el sagrat del seu cor — qui ha de sostenir-lo i vetllar-lo com al nostre més gran tresor, que per això fan tant els enemics per arrabassar-nos-el.

Les dones catalanes que diu que as adreçàreu al rei d'Espanya suplicant per l'idioma català, sou aquelles, necessària-

ment sou aquelles, que encara el partiu en les vostres llars amb l'idioma que vol eliminar-lo, que li és renyit de mort.

Es dolorós, és incompreensible, que encara dins aqueixa Barcelona de tan esplendent passat hi hagi dones que ignorin o oblidin que la seva noblesa més vera seria l'esguardar la majestat d'una madona Elissenda, d'una Guillerma de Montcada, i tantes regines i dames del nostre passat, no pas esguardar les forasteres a nosaltres, dames d'aquella Castella esfínx terrible de totes les nostres incertituds i de totes les nostres llàgrimes, de tanta sang vessada i de les sorpreses més doloroses; dames d'aquella terra que fa dir: "De Ponent, ni vent ni gent"; d'on fou reina aquella despietada Isabel la Catòlica, que en veure's oberts els camins del Nou Món conquerit tancà, avara, el port de Barcelona, prohibint als catalans el comerç amb les noves vies d'enfortiment i de vida, després d'haver acceptat el recapte que la comtal ciutat li oferí — i no pas obtingut amb la cèlebre venda de joies — uix! — que conta la malaguanyada i delicadíssima poesia del nostre Verdaguier, com darrerament en recerques històriques hom diu que s'ha esbrinat.

Heu de desenganyar-vos, per sempre, dones catalanes, les que encara hi ereieu; que dels poders centrals d'Espanya no podem esperar-ne res de bo; us ho podrà semblar, però no és així.

* * *

Deixeu passar la comparsa, dones catalanes, adoptant vosaltres la noble actitud que ens correspon, en els moments d'ara: l'actitud del silenci i del recolliment més absolut.

Deixem, que s'hi agemoleixin les hosts dels Santa Coloma als peus de llur senyor i rei, els aforasterats sometents. Deixem que ho faci l'element espanyol que troba el bon jaient en la nostra Catalunya rica i plena per a ells.

Però vosaltres, dones catalanes, als qui conculquen els atributs més preats de la vostra espiritualitat catalana, no els envieu els vostres precs. Ells, qui us foragiten de les vostres llars mateixes, desfent allò a què vosaltres éreu avingudes, els periòdics infantils i els Pomells de Joventut; que si poguessin us farien ensenyar els resos en castellà als vostres fills; que us redueixen als menesters domèstics purament, ja que no us deixen ésser mestresses de les ments dels vostres fills, adient-se a l'adagi: "hostes vingueren que de casa ens tragueren".

Foragiteu-la aquesta gent! Per les creències dels nostres passats gloriosos; pels sofriments i la fe dels nostres màrtirs; per les víctimes que en els nostres dies cauen sota l'imperi del botxí; per la intranquil·litat i les angoixes del nostre esperit nacional, no els envieu precs! Foragiteu-la aqueixa gent, de les vostres llars, imprimint en els vostres fills ço que

Catalunya us demana, per tal que puguin ésser en dia no llunyà, ells i tots els bons fills de Catalunya, la salvació llur, salvant la pàtria. Quan els nostres dominadors vagin, Jodes nous, a besar la mà de la Verge de Barcelona, Ella els retor-

narà el *Salve!* traïdor, amb unes llàgrimes, les que en cada consciència prou catalana hi haurà: Ella, qui enviava els nostres sants il·lustres, com a missatgers, a redimir pobles i a servir doloroses cadenes!

ALIDÉ.

LA NOSTRA COVARDIA

Es en el pensament i és en el cor de tots: haurem de fer la nostra guerra. Amb totes les horrors i amb tota la barbàrie de la guerra l'haurem de fer. Perquè hi ha quelcom més afros que la guerra, més afros que la mort; la consciència i la indignitat del nostre esclavatge. Cap esperança de generositat, cap de concòrdia!, el nostre enemic és orb i sort i el món, oh! amics, el món! no se n'adona que el eriden si no és al trontoll dels canons. *Pas d'histoire!*

El nostre enemic és orb i sort; i totes com els braus de la seva bàrbara festa sagnant; dones, què esperem? Prou d'engany, prou d'eufemismes! Si volem ser homes lliures, homes dignes, HAVEM DE FER LA NOSTRA GUERRA!

Havem de fer la nostra guerra... però no la fem, no la fem, perquè de fet encara en som indignes, perquè som covards, sí, amics, diguem-ho clar: som covards, l'ànim ens falta, estem tots tan bé a casa a despit de la nostra indignitat! Per no fer la guerra seríem capaços de mendicar-la la Llibertat, i si l'hem de mendicar és que no la mereixem. Però ah! som quelcom més que covards, som vergonyants assassins, eriem en els nostres fills l'amor de la Llibertat l'amor de la dignitat, els fem sentir l'horror de l'es-

clavatge, engendrem en ells l'esperit digne i fort que encendrà un jorn la gran revolta, els atiem a la mort per a quedar-nos nosaltres enrera com emboscats, emboscats en el temps que hem perdut, en els anys de força de la joventut que hem deixat passar, trèmols de desig i de por a la vegada, innoble barreja! No hem sabut donar la cara a l'enemic, i atiem els nostres fills a la batalla. Som més que covards, som els conscients assassins dels nostres propis fills.

Els nostres llavis n'estan plens: "La nostra causa no pot morir". "Cada fueta de l'enemic desperta milers de patriotes". Però no pensem que 10.000 de nosaltres decidits, estalviaríem la sang dels nostres fills vessant-ne un xic de la nostra. Ah! Els nostres enemics no són pas generosos, però nosaltres no els guanyem pas de gaire, nosaltres els botxins dels nostres propis fills!

Aixequem-la, germans, la legió sagrada, disposta a tots els sacrificis; rentem la negra taca que ens infama! i si algun dia els nostres fills ens han de seguir en la lluita, que ho facin sota la bandera honorada i sagnant que els nostres braços laicis els hauran deixada.

Aixequem-la, germans, la LEGIO SAGRADA!

OTGER.

LA VALOR DE LES PARAULES

Sota la repressió violent de l'esperit a què està sotmesa Catalunya d'ençà del decret contra el separatisme, la continència de la paraula franca, sincera, fidel reflex del sentir nacionalista català, s'imposa necessàriament com un recurs propici a evitar ineficaces persecucions.

Deixar de dir el que hom pensa en les actuals circumstàncies de màxima tirania no vol dir, però, reemplaçar la paraula pura, sincera i expressiva de catalanitat infrangible, per altra paraula mansueta, balbucent, d'humiliosa abjecció o de vergonyosa adhesió al règim funest imperant. La paraula, tan ben definida per En Maragall en el seu superb *Elogi*, s'emotilla sense violència ni encongiment a la voluntat de l'home, i expressa l'estat anímic d'aquest en totes les seves manifestacions.

Exigir, en mig l'amenaça severa i contundent d'un decret draconian, major claredat als conceptes i frases emprats pels diaris i periòdics catalans, fóra una ni-

cies i cosa atemptatòria als sentiments de catalanitat i d'humanitat. I si aquesta exigència surt d'entre catalans i catalanistes, per aditament, hauríem de qualificar amb un terme duríssim l'estúpida pretensió.

Aquestes consideracions ens són suggerides per l'actitud de certa premsa de Catalunya, partidària de la "Lliga Regionalista", en comentar la moderació de llenguatge emprat d'ençà del *pronunciamento* per "La Publicitat", orgue d'"Acció Catalana".

El pla que en aquest punt es col·loca el diari regionalista amb respecte al diari nacionalista és, ni més ni menys, el mateix pla en què romania "A B C" abans del cop d'Estat amb respecte a "La Veu de Catalunya".

"A B C" demanava al diari regionalista més claredat d'expressió, menys equilibri en la paraula; que definís sense eufemismes la seva situació davant d'Espanya. "A B C" volia que "La Veu" digués

clarament que era separatista. El diari regionalista, imitant aquell, no es censa de requerir al seu col·lega nacionalista per a que ara, sota la Dictadura, empri les mateixes frases gràfiques i els mateixos conceptes radicals d'abans del decret contra el separatisme.

Aquesta tàctica els homes de la Lliga l'haurien de servir per a millor avenç i no precisament contra els nacionalistes. Es sumament ridícul el paper que representen amb aquesta insistència mortificant. Quant no valdria més que en lloc d'acusar de separatistes als elements d'"Acció Catalana", "La Veu" i els seus partidaris posessin fre a les paraules que se'ls escapen amoixant servilment el nou règim, prestant-se a les seves maquinacions funestes i anant més enllà que la mateixa Dictadura en l'atenuació del llenguatge catalanesc, avençant-se de molt a les limitacions del decret repressiu, quant a facultats i atribucions.

Si nosaltres volguéssim seguir els regionalistes en les seves minúcies i petulants venjances, podríem presentar als nostres llegidors tot un florilegi de frases i paraules prou radicals per a caure de ple dins la sanció penal del decret de repressió separatista; frases i conceptes inserits en el diari regionalista i extrets de discursos i articles dels seus capdavanters. Això ho sap prou bé "La Veu" i per això, si res més no, hauria de tenir la virtut de la continència i la deguda tolerància i respecte per als que no combreguen amb les seves idees d'acordió. Molt més tractant-se de germans que, segons les seves pròpies paraules, segueixen una mateixa finalitat i un mateix objectiu, encara que vagin per distints camins.

Cal, en aquests moments històrics, saber donar la valor real a les paraules. I havem de convenir que "La Publicitat" es comporta d'una faiso eminentment patriòtica, dintre els límits d'una mesurada continència, sense abdicar, però, ni per referències de l'ideari alliberador proclamat en la Conferència Nacional Catalana. No ho pot pas dir així, malauradament, el diari regionalista quant als sentiments nacionalistes que abans deia sentir i que ara s'han convertit abjectament en un regionalisme estantís que no acceptarien, per mins, ni les soporíferes terres andaluses.

El diari madrileny "El Debate" diu que Catalunya ha estat la regió espanyola que ha rebut amb més entusiasme l'adveniment del Directorio.

En la subscripció de mil milions d'obligacions del Tesoro, efectuada el 15 d'octubre, a Bilbao es recaptaren 300 milions, a Madrid 242 milions i a Barcelona 31 milions.

Decididament li sobra raó a "El Debate".

EL PARÈNTESI TERRIBLE

Si ens fixem en el to dels diaris que ens arriben de la pàtria, sotmesos a la severa sensura que exerceixen els militars, i del seu contingut pretenem deduir el grau més o menys elevat de patriotisme en el nostre poble, no hi ha pas cap dubte que el nostre cor de catalans en sofrirà pregonament. I si, per tal de cercar un lenitiu a l'amarga decepció rebuda, tractem de mesurar la força de l'acció nacionalitzadora que ens imaginem que segueix obstinadament, les pàgines de la premsa nostra amb la seva nul·la informació nacionalista ens amostren despiadament el buit enorme que en aquest sentit es deixa sentir a Catalunya, gràcies al decret anomenat de repressió del separatisme.

Però és que havem d'acceptar, tal com diuen els diaris, la passivitat dels nostres capdavaners? Havem de creure que aquell foc encès alimentat i abrandat pels abnegats patriotes està en perill d'apagar-se? La repressió militar tindrà tanta força i serà prou atent a les accions dels patriotes per a privar-los de continuar a l'ombra l'obra de reivindicació nacional, l'obra de dignificació de Catalunya que els és prohibida de realitzar a plena claror del dia? Hem de creure que l'home que té pasta de lluitador, el català lli-

rat a la tasca d'alliberar la pàtria, romanà inactiu per obra i gràcia d'un decret més o menys restrictiu?

Deixeu-me il·lusionar, germans d'exili, pensant que el moviment de Catalunya per la llibertat nacional segueix la seva marxa ascendent, malgrat la *primada* del decret. Deixeu-me creure que la feina es va font com si tal cosa no hi hagués; que l'obra es prossegueix amb tanta o més intensitat que abans del 13 d'octubre.

I encara diré més. No em titlleu de visionari si us dic que jo tinc fe de veure coses grosses abans de poc temps relacionades amb la llibertat de Catalunya, si la subversió constitucional es manté a l'Estat espanyol. Dieu-me somniador si voleu, però no m'estranyaria que un cop gros que no se'l pensen anés a destorbar les *feirugues* tasques del "Directorio" i que en comptes de la pluma per a decretar *ordenos* i *mandos*, els generals del govern haguessin d'agafar l'espasa a més a córrer i posar-se al davant de l'exèrcit espanyol per tal d'oposar-se a l'escorment dels legionaris de Catalunya...

No, no m'hi puc avenir amb aquest aire de pessimisme que envaeix consciències allà i aquí, en tractar-se de les nostres lluites i dels nostres afers nacionals. Jo estic convençut de què hom treballa de

ferm, més que abans, car ja és prou sabut allò de que basta que es prohibeixi una cosa per a que sigui més abellida.

Jo us podria dir... Però val més que m'ho calli. Pensem solament que els catalans no han pas d'ésser un excepció en la història de les repressions nacionalistes. No oblideu que les repressions a Irlanda foren la causa de que es creés la força poderosíssima que des dels Estats Units del Nord d'Amèrica ha ajudat tot-hora la causa de la llibertat de la verda Erin.

No solament es pot treballar per l'alliberació de Catalunya, de la pàtria estant. Molt es pot fer des de l'estranger. Qui em negarà, per exemple, que els catalans no poguem fer des de París o des de Buenos Aires una cosa semblant a la dels irlandesos del Nord d'Amèrica?

No, no ens deixem contaminar del pessimisme que el *Directorio* escampa als quatre vents per tal de contrarrestar el callu patriòtic que hi ha a dins de cada català.

Fixeu-vos que malgrat el censor vigilant s'entafuren per les esclatxes del cable certes notícies que per molts no tenen importància però que per nosaltres són la confirmació de les nostres òptimes suposances. Així veiem sovint com En Maçia és perseguit, malgrat estigui a França, perquè d'allí estant tramet manifestos i atia als catalans a la resistència. Veiem també que el nou rector de la Universitat senyor Martínez Vargas és objecte de manifestacions d'hostilitat de part dels estudiants, per emprar el castellà a l'aula. I encara que la premsa no n'hagi pogut dir res, sabem també que el seu antecessor marquès de Carulla caigué ferit de mort mentre parlava als estudiants en llengua emmatllada, la del tirà, i constava dolorosament que el seu auditori anava disminuint metòdicament, talment com si obeïssin els oients a una consigna. Aquest acte de protesta assenyada però no menys enèrgica afectà sensiblement el rector i es produí fulminant l'atac fatal d'hemiplexia.

Fóra infantil creure que els grans moviments dels pobles són deturats de cop i volta pel simple caprici d'un dictador per més *primo* que sigui. Ni ara ni mai no el deturaran el moviment nostrat els polítics de la casta dels espanyols. Tingueu-ne la convicció, catalans, germans d'exili.

I mentrestant estigueu amatents, disposats a demostrar amb fets verídics co que fins ara han estat solament paraules. Potser més aviat del que ens creiem caldrà que el nostre ajut s'evidenciï en forma eficaç i positiva.

Que tothom hi sigui a la crida probable de reintegrar Catalunya a la humanitat. Que ningú faci el sord al clam de la pàtria oprimida. Per ella, germans, pensem amb el sacrifici...

P. DE REIG.

LA REPRESENTACIÓ CATALANA EN EL FÚTBOL ARGENTÍ.
Equips de primera i segona divisió de l'"Atlético Casal Català".

FOTOG. BOIXADER.

QUÈ PASSARÀ?

L'intelligent periodista Ramon de Franch, enviat especialment pel diari "La Prensa", de Buenos Aires, a Barcelona per tal d'informar l'estada dels reis i el Dictador d'Espanya a la capital de la nostra pàtria, ha publicat una llarga crònica cablegràfica narrant amb profusió de detalls diversos incidents a què donà lloc el reial viatge, essent protagonistes dels mateixos el President de la Mancomunitat, el Dictador espanyol i el rei ídem.

El to de las converses a què es refereix la crònica, va ésser molt pujat, segons declara terminantment En Puig i Cadafalch, no arribant a bufetejar-se perquè la cultura dels contendents s'imposà a la violència de les paraules. Tant el rei com el Dictador s'expressaren en forma despectiva per la dignitat nacional del nostre poble i aquesta actitud rabiosa i hostil a Catalunya sembla que topà amb l'energia del President català, defensant virilment la nostra pàtria.

Degut a això, En Puig i Cadafalch ha dit que s'ha declarat un absolut rompiment entre la Mancomunitat i el Directori, i que ell pensa dimitir el càrrec de President després que hagi realitzat un viatge a l'estranger.

Les revelacions trameses al gran rota-

tiu argentí i inserides el dia 7 del corrent han causat immensa sensació. Entre els nostres connacionals els fets ocorreguts han abrindat els cors i han aïçapremat consciències mig adormides per les res-

N O T Í C I E S

I

Organitzat per l'Orfeó Català tingué lloc el proppassat diumenge dia 9, un aplec de connacionals al poble de Vicente Lopez en el clos anomenat "Parque Hote", esplèndid mirador de les ribes del Plata.

Amb la cooperació de la secció atlètica del Casal Català, i el Foment de la Sardana, hom conjuminà un programa sumament atractiu, a base de diverses proves atlètiques, tals com carreres de velocitat, salts d'alçada i de llargada i tocada de sardanes per la "Cobla Empordanesa", ultra diferents jocs infantils i altres esbarjos que foren sumament celebrats per la concurrència.

II

Plau-nos d'esmentar la celebració de diversos actes de cultura musical, els quals han estat organitzats i executats darrerament per valuosos elements de la nostra colònia, tals com el concert Casas-Bartomeu en el Saló "La Argentina", piano i

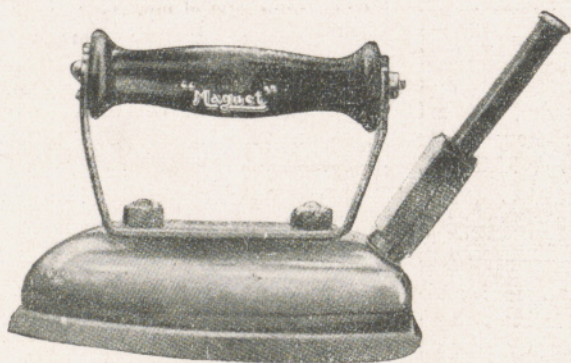
senyes interessades que havien proclamat que el viatge reial a Barcelona havia estat un gran triomf.

Estem esperant esdeveniments transcendents.

cant, respectivament, que obtingué un senyalat i ben merescut èxit artístic. Tant la senyoreta Bartomeu, cantant, com la senyoreta Casas en el piano, soles o en conjunt, posseeixen rellevants condicions que foren subratllades per l'auditori amb càlides ovacions i ratificades per la crítica.

L'Orfeó Català, sota la direcció del mestre Sunyer, cooperà a un festival de caràcter benèfic organitzat per una institució argentina de protecció a la classe treballadora, desgranant un selecte conjunt de cançons catalanes i argentines, obtenint amb elles un èxit remarcable.

La distingida sopran, senyoreta Rosina Tasso omplí el programa d'un concert efectuat en el Teatre Odeón a darrers del mes passat, executant una sèrie de *lieders* amb mare escènica apropiat, iniciant així una innovació en la interpretació d'aquesta difícil modalitat del cant. Es cosa d'agrair-li la inclusió en el programa de la coneguda cançó catalana "Voreta la mar", dita d'una faísó impecable, que li valgué la més entusiasta ovació de la vetlla.

ELS APARELLS ELÈCTRICS MARCA

"Magnet"

PER A ÚS DOMÈSTIC, SÓN ELS MÉS ECONÒMICS

Sol·licitin llista de preus
il·lustrada

Anglo-Argentine General Electric Co. Ltd

1475 - RIVADAVIA - 1483

(PLAÇA DEL CONGRÈS) - BUENOS AIRES

U. T. 5560 al 62, Libertad

Coop. T. 2616, Central.

Per últim, la "Sociedad Nacional de Música" realitzà una vetllada artística el propassat dimarts dia 4, durant la qual foren donades en primera audició unes melodies de la notable compositora catalana senyoreta Montserrat Campmany, destrament interpretades per la senyoreta E. Ramoneda Julià, també compatrieta nostra, aconseguint una i altra l'aprovació entusiasta de l'auditori i Pelogi sense reserves de la premsa diària.

III

El segon número de "Catalonia", revista argentina d'expansió catalana, tot just aparegut, és una meravella tipogràfica i ens dóna el to seriós de continuïtat que ja endevinàrem en el primer número.

Heu's aquí el seu interessant sumari: M. Menendez y Pelayo: "La lengua catalana"; Alfonso Maseras: "un alma a través de unos ojos"; Adrian Gual: "El arte del teatro. Divulgaciones"; José María de

Sagarra: "El poeta muerto"; Juan Maragall: "En la muerte de un joven"; J. M. Junoy: "Las Ideas y las Imágenes"; L. Escardot: "Desde el balcón"; J. Roig i Raventós: "El enfermo nuevo"; Tomás Garcés: "Las voces de la tierra"; Joaquín Folguera: "De la voluntad"; Luís Millet: "La dignidad del vivir"; Santiago Rusiñol: "Consejos a los jóvenes poetas"; R. Cansinos-Assens: "Ritmos y matices"; Musicales.

OLIS

de cuina i de taula, a cada tres portes en venen; però els catalans que vulguin ésser ben servits i pagar preus equitatius, faran molt bé de venir a casa.

S'envien mostres i es reparteix a domicili.

||||| **L'ATLÀNTIDA** |||||

J. CABRÉ I CIA.

Estados Unidos 1599

i Cevallos.

Un. Tel.

5532, Libertad

"LA BARCELONESA" DE M. HILL

Casa especial en **PERNILS** cuits, crus i fumats.

FIAMBRES I EMBOTITS DE TOTA MENA

Vendes a l'engròs i a la menuda

Mercat San Telmo (Defensa 961) Llocs 101 i 102

Bs. AIRES

Un. Tel. 3818 (Buen Orden) Escriptori: PERÚ 1534

Frigorífic i Fàbrica: **TEMPERLEY (F.C.S.)**

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS

S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS PREUS MÒDICS

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA

Unió Telef. 3305, (Rivadavia)

BUENOS AIRES

EL TIBIDABO

CERRITO
373
BsAs

JOYERIA DE JOSÉ BRIÓ

Brillants i Alhages Fines d'Ocasíó,
a preus veritablement limitats.

No compreu sense abans
visitar aquesta casa.

UN. TEL. 0106,
LIBERTAD

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

FESTES DE NADAL I ANY NOU

Torrans de totes classes: GIJONA I ALACANT, legítims

Fabricació de la casa: GEMA, MASSAPÀ de Toledo, NEU, AVELLANA, GUIRLATXA, CROCANT, el de marca "OMS" i de CREMA.

NEULES, preparades en llaunes

CANASTRES PER A REGALS, a l'estil de Barcelona

PA DOLÇ MILANÈS I GENOVÈS

GRAN LICOR YASILAC

VINS importats de Catalunya: MOSCATELL, GARNATXA, i d'ALELLA. JEREZ OPORTO i SIDRA. - XAMPANY CODORNIU, "Espumós", "Extra" i "Non plus ultra" (Per caixons gran rebaixa.)

ENVIEM COMANDES A QUALESEVOL PART DE LA REPÚBLICA

APIARI "FLOR DE ROMERO"

Productes d'apicultura

Especialitat de la Casa:

Caramels de mel

Gemetes melades

Torrans de mel

Farciments de mel, etc. etc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONIA ALVEAR
(Mendoza)

Escriptori:

Medrano 461

Buenos Aires
U. T. 8729, Mitre

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551, (Oeste)

PAVON, 4374
BUENOS AIRES

Impremta Fontana

de Fontana i Traverso.

Unión
Telef.
6336
Rivadavia.

B^{mé} Mitre, 1325

Pintura en General

Blanqueigs, Imitacions i Col·locació de
Papers pintats de tota mena.

PREUS MODERATS

PAGÈS i PASCUAL: México, 1320
BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECÀNICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

Cangallo 1765 Un. Tel. 1081, Libertad
Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

Eines per a mandrinar,
tipus París i Americà.

Pedres d'Esmeril,
Fil d'Acer per a Ressorts, etc.

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires :: :: :: :: ::

**Venda directa
al consumidor**

Per CAMISES de resultat excel·lent: Per gènere de punt Català i per tota mena d'articles de Camiseria, visiteu sempre **"La Esmeralda"**. Sereu ben atesos i comprareu barat.

"Bodegas RESPLANDOR"

(Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA)

Compatricis: Si voleu beure bon vi exigiu
al vostre proveïdor que us serveixi el
de marca **"Resplandor"**.

Unics representants a Buenos Aires:

ROVIRALTA, GRANADA i Cia.

Córdoba 2677

Un. Tel. 2448, Juncal